

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

Андрій ФОМЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь магістр

(назва ступеня вищої освіти)

Спеціальність 051 "Економіка"

(кодифікація)

Освітня програма «Економічна аналітика та захист
економіки» від 31.08.2020 № 649

(назва, дата і № акту про затвердження ОП)

Статус навчальної дисципліни обов'язкова

(обов'язкова або вибірна)

Мова навчання: українська

Дніпро – 2020

Формування концепції безпеки підприємництва // Робоча програма навчальної дисципліни. – Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. – 16 с.

РОЗРОБНИК:

Рибальченко Л.В., доцент кафедри економічної та інформаційної безпеки, кандидат економічних наук.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ковальчук К.Ф. - декан факультету економіки і менеджменту Національної металургійної академії України, доктор економічних наук, професор

Баранник Л.Б. - доктор економічних наук, професор, професор кафедри соціального забезпечення та податкової політики Університету митної справи та фінансів

Розглянуто на засіданні кафедри економічної та інформаційної безпеки
14.05.2020, протокол №14

Рекомендовано Науково-методичною радою університету
«25» серпня 2020 р., протокол № 12

Схвалено Вченою радою університету, рекомендовано для використання в освітньому процесі протягом _____ років. «25» серпня 2020 р., протокол № 12
(до 5 років)

Метою вивчення навчальної дисципліни «Формування концепції безпеки підприємництва» є:

навчальна - надання здобувачам теоретичних знань і практичних навичок у застосуванні принципів формування концепції безпеки підприємництва від різних видів загроз та вдосконаленні стратегії щодо забезпечення безпеки підприємницької діяльності;

розвиваюча - отримання спеціальних знань та практичних навичок для забезпечення безпеки підприємницької діяльності, формування навичок використання положень відповідних правових актів для виконання передбачених на підприємстві заходів безпеки, умінь та навичок використання спеціального професійного програмного забезпечення у професійній діяльності;

виховна - виховання у здобувачів акуратного та сумлінного відношення до інформаційної діяльності.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни:

- "Сучасні інформаційні технології захисту даних";
- "Інформаційні системи та технології";
- "Застосування інформаційних технологій в економіці";
- "Ідентифікація загроз соціально-економічних систем";
- "Економіка підприємства";
- "Основи охорони державної таємниці та конфіденційної інформації в економічній та фінансовій сферах";
- "Соціально-економічні основи розвитку інформаційного суспільства";
- "Організація захисту об'єктів та інформації від злочинних посягань".

Для означених дисциплін цей курс є ґрунтовним у вивченні формування концепції безпеки підприємництва та напрямів його захисту.

Результати вивчення навчальної дисципліни «Формування концепції безпеки підприємництва».

Згідно з вимогами освітньої програми Здобувачі повинні **знати**:

1) **на понятійному рівні**: основні показники економічної безпеки, групи моделей та методику виявлення загроз економічної безпеки підприємництва, локалізацію загроз, механізми державного регулювання економічною безпекою, які формують пріоритетні напрями розвитку національних економічних інтересів;

2) **на фундаментальному рівні**: застосування нормативно-правової бази для підвищення ефективності управління економічною безпекою та створення умов для сталого розвитку підприємництва та держави;

3) **на практично-творчому рівні**: застосування економіко-математичних методів для розрахунку кількісних параметрів безпеки та її складових, проведення моніторингу індикаторів економічної безпеки, аналіз та прогнозування найважливіших груп показників.

вміти:

- 1) **на репродуктивному рівні:** застосування методів аналізу рівня безпеки підприємництва;
- 2) **на алгоритмічному рівні:** здійснювати розрахунки, аналізувати, прогнозувати та проводити моніторинг діяльності підприємства щодо його економічної безпеки;
- 3) **на евристичному рівні:** формувати власну точку зору щодо прийняття конкретних рішень, дотримуватись логічної послідовності у професійній діяльності;
- 4) **на творчому рівні:** використовувати свої теоретичні знання та практичні навички для підвищення ефективності професійної діяльності.

Професійні компетентності за результатами вивчення навчальної дисципліни «Формування концепції безпеки підприємництва»:

Загальні компетентності:

ЗК8 - Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК11. Здатність планувати і розробляти проекти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

СК12. Здатність розпізнавати та аналізувати ризики функціонування соціально-економічних систем.

СК13. Здатність розробляти ефективні способи захисту соціально-економічних систем.

СК14. Здатність забезпечувати захист соціально-економічних систем в мінливих умовах зовнішнього середовища.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

РН7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропоновані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

РН12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

РН14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

РН16. Розпізнавати та аналізувати ризики функціонування соціально-економічних систем.

РН17. Розробляти ефективні способи захисту соціально-економічних систем.

Обсяг навчальної дисципліни: Додатки 1.1, 1.2. *(оновлюється щорічно).*

Програма навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Сутність та основні складові економічної безпеки особистості, суспільства й держави.

Основні поняття, зміст і сутність безпеки. Принципи безпеки. Об'єкти та предмет безпеки. Загрози державі та її безпека. Організаційно-правові засади економічної безпеки. Економічна безпека як багаторівнева система: суть та складові. Загрози безпеки особистості. Системи безпеки.

ТЕМА 2. Загрози економічної безпеці підприємницької діяльності в умовах формування ринкових відносин.

Поняття "економічна безпека" підприємства: визначення, зміст. Цілі, задачі, об'єкти економічної безпеки. Джерела, фактори і класифікація загроз безпеці підприємницької діяльності. Основні напрями та принципи забезпечення безпеки підприємницької діяльності.

ТЕМА 3. Комплексний підхід як основа економічної безпеки підприємницької діяльності.

Мета й основні задачі комплексної системи забезпечення безпеки підприємницької діяльності. Система заходів по захисту підприємницької діяльності. Класифікаційні ознаки та види загроз ЕБП. Послідовність розробки програми захисту підприємницької діяльності.

ТЕМА 4. Вплив внутрішнього і зовнішнього середовища організації на безпеку підприємницької діяльності.

Роль і значення зовнішнього середовища в забезпеченні безпеки підприємницької діяльності. Методи вивчення процесів, що відбуваються у зовнішньому середовищі. Вплив структури, системи контролю й управління підприємством на його економічну безпеку. Фактори внутрішнього середовища, що впливають на індивідуальну поведінку персоналу підприємства. Методи підвищення надійності персоналу.

ТЕМА 5. Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємництва.

Принципи організації інформаційної роботи по забезпеченню безпеки комерційної діяльності підприємства. Види інформації та критерії її оцінки. Аналітична робота по забезпеченню безпеки комерційної діяльності.

ТЕМА 6. Захист бізнесу від рейдерства.

Поняття рейдерства. Дослідження проблеми рейдерства. Схеми і методи рейдерської атаки. Закономірності рейдерства. Ознаки рейдерського нападу. Визначення ймовірності рейдерського нападу. Механізм захоплення фірми. Схеми рейдерського захоплення фірми. Чинники, що впливають на збільшення кількості рейдерських атак. Методи протидії рейдерським атакам.

ТЕМА 7. Організація взаємодії в процесі забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності.

Концептуальні основи організації взаємодії в процесі забезпечення безпеки підприємницької діяльності. Механізми організації та взаємодії. Взаємодія всередині системи безпеки. Взаємодія зі структурними підрозділами підприємства і зовнішніми організаціями. Взаємодія з правоохоронними органами. Правове регулювання взаємодії.

ТЕМА 8. Організація, задачі та основні напрями діяльності служб безпеки підприємств різних форм власності.

Місце служби економічної безпеки в структурі підприємства. Структура, функції та задачі служби економічної безпеки. Основні напрями діяльності по захисту підприємства. Планування роботи служби економічної безпеки.

ТЕМА 9. Менеджмент забезпечення фізичного захисту персоналу підприємства.

Види загроз і способи їх реалізації. Мета й завдання діяльності підрозділу фізичної охорони персоналу підприємства. Технічні засоби охорони й особистої безпеки. Правила особистої безпеки.

ТЕМА 10. Планування економічної безпеки підприємницької діяльності.

Мета та принципи планування діяльності по забезпеченню безпеки підприємницької діяльності. Стратегія безпеки підприємницької діяльності як складова комплексної стратегії розвитку підприємства. Реалізація стратегії безпеки підприємницької діяльності.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань, навичок, вмінь та інших компетентностей за навчальний семестр.

З навчальної дисципліни «Формування концепції безпеки підприємництва» передбачено:

- для заочної форми навчання – II семестр залік.

Критерії та засоби оцінювання успішності навчання

Критерієм успішного проходження Здобувачем підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної рейтингової шкали.

Критерії оцінювання аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи розроблено кафедрою індивідуально під навчальну дисципліну, з урахуванням загальних критеріїв, визначених Положенням про організацію освітнього процесу у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ.

Критерії оцінювання аудиторної роботи Здобувачів

БАЛІ	ПОЯСНЕННЯ
5	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
4	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями . Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
3	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками .
2	Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру ; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки , які потребують подальшого усунення.
1	Студент, слухач не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань.
0	Відсутність на занятті

Для навчальної дисципліни «Формування концепції безпеки підприємництва» засобами діагностики успішності навчання виступає залік.

Аудиторна робота	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Підсумковий контроль
≤30	≤15	≤15	≤40

Поточний контроль, відповідно до нормативних актів Міністерства освіти України, здійснюється під час проведення практичних занять і включає в собі наступні заходи:

- отримання допуску до практичної роботи на персональному комп'ютері шляхом перевірки теоретичних знань з теми, що вивчається;
- контроль послідовності виконання практичних вправ на комп'ютері та захист виконаної практичної роботи;

- усні опитування, письмові відповіді;
- комп'ютерне тестування з кожної теми;
- відпрацювання академічних заборгованостей тощо.

Підсумковий контроль відбувається у виді заліку і здійснюється після наявності виконаних практичних завдань, індивідуальної та самостійної роботи та отримання не менше 40 балів за усіма видами запланованих робіт.

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів

Пропонується наступне оцінювання самостійної роботи здобувачів:

1. Презентації за відповідною темою для кожного здобувача – 15 балів;
2. Проходження тестів з питаннями, які підлягають самостійному вивченню (в тому числі за допомогою МУДЛ):
 - Оцінка «5» – 5 балів;
 - Оцінка «4» – 4 бали;
 - Оцінка «3» – 3 бали.

Критерії оцінювання індивідуальної роботи здобувачів

Пропонується наступне оцінювання індивідуальної роботи здобувачів:

1. Опублікування статті у наукометричних та наукових виданнях України – 15 балів;
2. Тези доповідей на науково-практичних заходах університету та інших виданнях – 15 балів (за умови опублікування).
3. Створення тестових завдань за темами дисципліни - 15 балів.

Критерії оцінювання підсумкового контролю здобувачів

Підсумковий контроль, відповідно до нормативних актів Міністерства освіти України, проводиться з метою оцінки результатів навчання. З даної дисципліни він здійснюється у формі тестування на комп'ютерах. Питання тестів пропонуються в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою. В тестовій оболонці розміщено 40 питань. Правильна відповідь на кожне питання дорівнює заробленому балу.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Комп'ютерна техніка та програмне забезпечення.
2. Мультимедійне обладнання.
3. Всесвітня мережа Internet.
4. Робота з електронними таблицями в MS Excel.
5. Застосування пакету аналізу даних

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

 Лариса НАЛИВАЙКО

2020

ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**Формування компетенцій безпеки підприємництва**

Освітній ступінь магістр Спеціальність 051 «Економіка»

на 2020/2021 навчальний рік

Форма навчання **ЗАОЧНА** Обсяг 4 кредити ECTS (120 годин).

Навчально-науковий інститут заочного навчання та підвищення кваліфікації

Курс 1 Групи МЗ-ЕК-021

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Сутність та основи складові економічної безпеки особистості, суспільства й держави	6	1	1	-	-	5
2	Загрози економічній безпеці підприємницької діяльності в умовах формування ринкових відносин	15	5	1	2	2	10
3	Комплексний підхід як основа економічної безпеки підприємницької діяльності	18	-	-	-	-	18
4	Вплив внутрішнього і зовнішнього середовища організації на безпеку підприємницької діяльності	10	-	-	-	-	10
5	Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємництва	10	-	-	-	-	10
6	Захист бізнесу від рейдерства	5	-	-	-	-	5
7	Організація взаємодії в процесі забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності	6	1	1	-	-	5
8	Організація, задачі та основи напрямки діяльності служб безпеки підприємств різних форм власності	21	3	1	2	-	18

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
1	2	3	4	5	6	7	8
9	Менеджмент забезпечення фізичного захисту персоналу підприємства	9	-	-	-	-	9
10	Планывання економічної безпеки підприємницької діяльності	20	4	2	-	2	16
	Разом за семестр	120	14	6	4	4	106
	Форма підсумкового контролю	залік					

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економічної та інформаційної безпеки, протокол від 14.05.2020, протокол №14

Керівник кафедри

Едуард РИЖКОВ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Формування концепції безпеки підприємництва

Освітній ступінь магістр Спеціальність 051 «Економіка»
(назва ступеня вищої освіти) (шифр і назва)

на 2020/2021 навчальний рік

Основні нормативні акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/95-ВР (Редакція від 21.02.2019)
2. Закон України “Про державну таємницю” від 21.01.1994 № 3855-ХІІ, (Редакція від 05.08.2018)
3. Закон України “Про інформацію” від 02.10.1992 № 2657-ХІІ із змінами та доповненнями (Редакція від 06.01.2011).
4. Закон України “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах” від 05.07.1994 № 80/94-ВР (Редакція від 19.04.2014)
5. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Концепції технічного захисту інформації в Україні” від 08.10.1997 р. № 1126 (Редакція від 13.10.2011)
6. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про технічний захист інформації в Україні” від 27.09.1999 р. № 1229/99 (Редакція від 04.05.2008)
7. Постанова Кабінету міністрів України “Про затвердження Концепції технічного захисту інформації в Україні” № 1126 від 08.10.1997 р. № 1126 (Редакція від 13.10.2011)
8. Наказ МВС України від 29.02.2016 р. “Про затвердження Положення про контроль за станом технічного захисту інформації в органах і підрозділах Національної поліції України”.
9. Наказ МВС України № 228 від 30.03.16 р. “Про затвердження Порядку організації та проведення первинної та додаткової експертизи комплексної системи захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах органів і підрозділів Національної поліції України”.

Підручники:

1. Інформаційне забезпечення юридичної діяльності: підручник / кол. авт.; ред. В.Б. Вишня. - Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. - 245 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Дисковський О.А., Косиченко О.О., Рибальченко Л.В. Основи організації захисту об'єктів та інформації від злочинних посягань : навч.посібник для студентів магістратури / О.А. Дисковський, О.О.Косиченко, Л.В. Рибальченко. Дніпро : Дніпроп.держ.ун-т внутр.справ, 2020. - 96 с.

2. Гребенюк А.М., Рибальченко Л.В. Основи управління інформаційною безпекою / А.М. Гребенюк, Л.В. Рибальченко. Дніпро. - 2020. – 150 с.

3. Методичні рекомендації з документування та викриття діяльності організованих злочинних груп, пов'язаної з мінімізацією доходів та легалізацією коштів : І.В. Кокарев, Л.В. Рибальченко, Е.В. Рижков, К.Г. Сидоренко, С.М. Тютченко / Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. 2019. – 32 с.

4. Методичні рекомендації з виявлення конвертаційних центрів : І.В. Кокарев, Л.В. Рибальченко, Е.В. Рижков, К.Г. Сидоренко. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2019. – 34 с.

5. Данилюк М.О. Планування і контроль на підприємстві. Навч.посібник. – К.: КНЕУ, 2015. – 328 с.

6. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посібник / В.Л. Ординський, І.С. Керницький, З.Б. Живко. – К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.

7. Іщенко В.В. Податкова складова фінансової безпеки держави // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. - № 37. – С. 35-40.

8. Живко З.Б. Соціально-економічна безпека: практикум. / З.Б. Живко, М.Л. Керницька, В.І. Франчук. – Львів: Ліга-Прес, 2009. – 105 с.

9. Косиченко О.О. Правові інформаційні ресурси Інтернет. – Довідник./ м. Дніпро, ДДУВС, 2017. – 65 с.

10. Корпоративна безпека. Для власників бізнесу в сучасних умовах. Колектив авторів. – К., 2018. – 267 с.

11. Крегул Ю.І., Зубок М.І. Правове регулювання безпеки підприємницької діяльності: навч. посібник. – К.: КНТЕУ, 2013. – 216 с.

12. Крегул Ю.І., Зубок М.І., Банк Р.О. Комерційна розвідка та внутрішня безпека на підприємстві. – К.: КНТЕУ, 2014. – 176 с.

13. Мельников А.М. Основи організації бізнесу [текст]: навч. посіб./ за заг. ред. А.М. Мельникова [А.М. Мельников, О.А. Коваленко, Н.Б. Пундяк] – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 200 с.

14. Отенко І.П. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. / І.П. Отенко, Г.А. Іващенко, Д.К. Воронков. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2012. – 256 с.

15. Подольчак Н.Ю. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки : навчальний посібник / Назар Подольчак, Вероніка Карковська ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львівська політехніка". - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 267 с.

16. Подвірна Т.В. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Теоретичні основи товарознавства та підприємництва» для студентів денної форми навчання // Укл. к.е.н., асистент Т.В. Подвірна.- Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. – 200 с.

17. Сергєєва Л.Н. Соціально-економічна безпека [Текст]: навч. посіб. / Л.Н. Сергєєва, Т.М. Книшенко, О.В. Лобань: Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2016. – 107 с.

18. Экономическая безопасность : учебник для вузов / под общ.ред. Л.П. Гончаренко. - 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2018.- 340 с. – (Серия: Специалист).

Монографії та інші наукові видання:

1. Рибальченко Л.В., Рижков Е.В. Безпека підприємництва : монографія у складі міжнар. автор. кол. / [Рибальченко Л.В., Рижков Е.В., Тютченко С.М. та ін.]. – Дніпро : Видавець Біла К.О., 2020. – 180 с.

2. Власюк О.С. Актуальні проблеми фінансової безпеки України в умовах посткризової трансформації : монографія / Олександр Власюк ; Націонал. ін-т стратегічних досліджень. - К. : НІСД, 2014. – 428 с.

3. Пономаренко В. С. Концептуальні основи економічної безпеки : монографія / В.С. Пономаренко, С.В. Кавун; Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2012. – 255 с.

4. Подольчак Н.Ю. Менеджмент управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств : монографія / Назар Подольчак, Галина Ковальчук ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львівська політехніка". - Львів : Львівська політехніка, 2015. – 190 с.

Інші джерела:

1. Ludmila Rybalchenko, Eduard Ryzhkov. Ensuring enterprise economic security. SCIENTIFIC BULLETIN OF THE DNIPROPETROVSK STATE UNIVERSITY OF INTERNAL AFFAIRS. 2019. SPECIAL ISSUE №1.- P.268-271

2. Ludmila Rybalchenko, Oleksandr Kosychenko. Features of latency of economic crimes in Ukraine. SCIENTIFIC BULLETIN OF THE DNIPROPETROVSK STATE UNIVERSITY OF INTERNALAFFAIRS. 2019. SPECIAL ISSUE № 1.- P.264-267

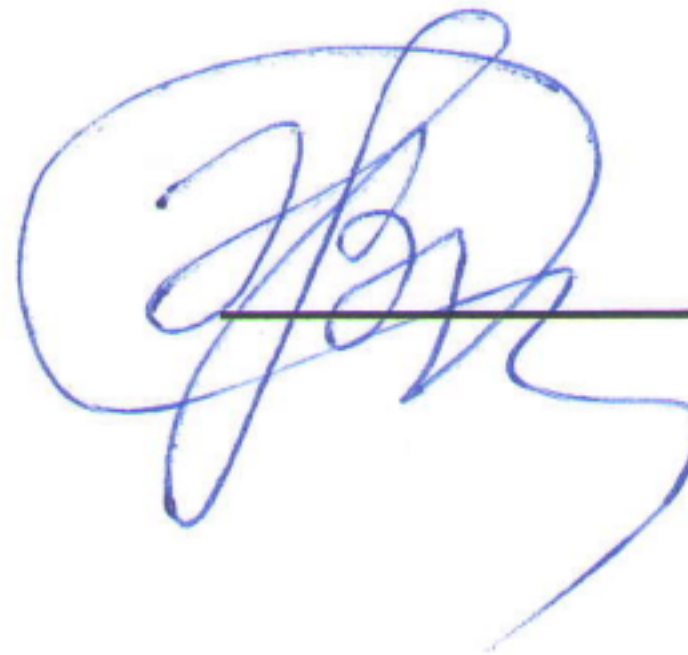
3. Економічна та інформаційна безпека: проблеми та перспективи : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Дніпро, 27 квіт. 2018 р.). – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. – 276 с.

Інтернет-ресурси:

1. Нормативні акти України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua>
2. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Сервер Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
4. Національної академії внутрішніх справ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.naiu.kiev.ua>
5. Інформаційний портал України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.liga.kiev.ua>
6. Інформаційна база зовнішньоекономічної діяльності в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mdoffice.com.ua>
7. Професійна правова система [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua>

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економічної та інформаційної безпеки, протокол від 14.05.2020, протокол №14

Керівник кафедри

Едуард РИЖКОВ

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Формування концепції безпеки підприємництва

Освітній ступінь магістр

Спеціальність 051 «Економіка»

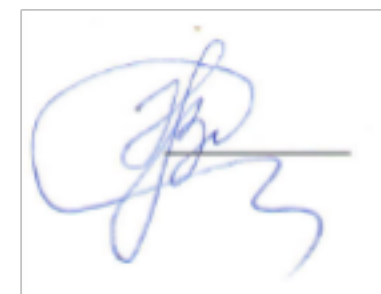
Освітня програма освітньо-професійна підготовки магістра
Форма навчання заочна

у 2020 / 2021 навчальному році

Плани семінарських (практичних) занять
обговорені та схвалені на засіданні
кафедри економічної та інформаційної
безпеки

протокол від 14.05.2020, протокол №14

Керівник кафедри

Едуард РИЖКОВ

Дніпро – 2020

Формування концепції безпеки підприємництва // Плани семінарських (практичних) занять для заочної форми навчання. – Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. – 21 с.

РОЗРОБНИК:

Рибальченко Л.В., доцент кафедри економічної та інформаційної безпеки, кандидат економічних наук.

ТЕМА 2. Загрози економічної безпеці підприємницької діяльності в умовах формування ринкових відносин

Практичне заняття №1 – 2 год.

План

1. Поняття "економічна безпека" підприємства.
2. Визначення, зміст, цілі, задачі та об'єкти економічної безпеки.
3. Джерела, фактори і класифікація загроз безпеці підприємницької діяльності.
4. Основні напрями та принципи забезпечення безпеки підприємницької діяльності.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

Поняття, зміст та сутність безпеки підприємництва, її мета і завдання; види безпеки, способи та форми організації безпеки діяльності суб'єктів підприємництва; організаційно-правові засади економічної безпеки; роль персоналу підприємства по забезпеченню режиму безпеки; організація взаємодії з правоохоронними органами; обов'язки посадових осіб по виконанню заходів безпеки; функціонування системи заходів безпеки на підприємстві; аналіз макроекономічних показників.

Завдання

За даними таблиці 1 розрахувати інтегральну оцінку економічної безпеки підприємства та побудувати схему областей економічної безпеки.

Таблиця 1

Вихідні дані для оцінювання економічної безпеки підприємства

Назва складової безпеки	Максимальний рівень	Фактичний рівень
Інтелектуальна	3	1
Кадрова	3	2
Технічна	3	3
Правова	3	1
Екологічна	5	4
Інформаційна	3	1
Силова	3	2
Фінансова	5	4
Ринкова	7	4
Інтерфейсна	5	3

Розрахунок інтегральної оцінки економічної безпеки виконується для відносної оцінки безпеки підприємства за кожною складовою безпеки. Відносна оцінка безпеки за відповідною складовою розраховується відношенням фактичного рівня безпеки (n_i) до максимального рівня безпеки (N_i) відповідної складової.

Семінарське заняття №1 – 2 год.

План

1. Визначення показників часткового та сукупного критеріїв економічної безпеки підприємства.
2. Складання функціональної карти економічної безпеки підприємства.
3. За гіпотетичними даними (табл. 2) макроекономічних показників України за 2018–2019 роки здійснить оцінку безпеки грошового ринку й інфляційних процесів валютної безпеки та банківської безпеки держави.

Таблиця 2

№ з/п	Показник	2018 рік	2019 рік
1	ВВП, млн грн.	1302079	1408889
2	Індекс інфляції, %	104,6	99,8
3	Наявні засоби, млн грн.	16900	19541
4	Депозити банків, млн грн.	63 824	69 534
5	Короткострокові депозити в ін. валюті, млн грн.	45 535	47 283
6	Короткострокові депозити в національній валюті, млн грн.	29172	31131
7	Кредити банків, млн грн.	84 642	93 741
8	Довгострокові кредити банків, млн грн.	36 340	39 032
9	Депозити в ін. валюті, млн грн.	56986	61750
10	Кредити банків у реальний сектор, млн грн.	28 545	31 659
11	Цінні папери, крім акцій, млн грн.	5527	334
12	Курс гривні до долара, грн.	8,05	8,09
13	Банківський капітал, млрд грн.	865	943
14	Іноземний банківський капітал, млрд грн.	566	732

4. Здійснити розрахунок грошових агрегатів (табл. 3).

Таблиця 3

Розрахунки грошових агрегатів

Грошовий агрегат	Розрахунки
M0	наявні засоби в обігу
M1	M0 + короткострокові депозити в національній валюті
M2	M1 + короткострокові депозити в іноземній валюті й інші депозити
M3	M2 + цінні папери, крім акцій

5. Оцінка рівня фінансової безпеки здійснюється за показниками та нормативними значеннями згідно Наказу Міністерства економіки України.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

оцінка рівня фінансової безпеки; макроекономічні показники; оцінка безпеки грошового ринку; інфляційні процеси валютної безпеки держави; інфляційні процеси банківської безпеки держави.

Завдання для самостійної роботи до Теми 2:

Під час підготовки до самостійної роботи здобувачі знайомляться з базовими положеннями щодо питань, які підлягають вивченню.

1. Джерела виникнення загроз.
2. Фактори, які впливають на безпеку підприємства.
3. Причини виникнення загроз та принципи забезпечення безпеки підприємницької діяльності.
4. Проблеми економічної безпеки та їх значення в сфері національної безпеки.
5. Аналіз наслідків виникнення загроз та їх вплив на розвиток країни.
6. Класифікація загрози безпеці підприємницької діяльності.

Індивідуальні завдання до Теми 2:

Індивідуальні завдання здобувачі виконують у формі підготовки доповідей з використанням мультимедійних презентацій за такими темами:

1. Розробити схему маркетингового дослідження та анкету для страхової компанії з метою виявлення ставлення потенційних споживачів до страхування, потреби в різних його видах та виявлення мотивів і факторів впливу на прийняття рішення про купівлю страхової послуги.
2. Базові концепції аналізу попиту.
3. Попит на основні матеріали та обладнання. Попит на допоміжні матеріали та комплектуючі.
4. Характеристика споживачів: кількість покупців; обсяги закупівель промислової продукції; географічна концентрація покупців.

Рекомендована література до Теми 2: [2; 18; 19]

ТЕМА 3. Комплексний підхід як основа економічної безпеки підприємницької діяльності

План

1. Мета й основні задачі комплексної системи забезпечення безпеки підприємницької діяльності.
2. Система заходів по захисту підприємницької діяльності.
3. Класифікаційні ознаки та види загроз ЕБП.
4. Послідовність розробки програми захисту підприємницької діяльності.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

Поняття, зміст та задачі комплексної системи забезпечення безпеки підприємницької діяльності; підходи до визначення поняття «економічна безпека підприємства»; конкурентні переваги у визначенні економічної безпеки підприємства; послідовність розробки програми захисту підприємницької діяльності; концептуальні положення управління економічною безпекою підприємства; конкретні завдання, які об'єднують усі напрямки забезпечення безпеки конкурентних переваг; приймати рішення щодо попередження вплив можливих загроз на підприємстві; засоби вдосконалення системи забезпечення економічної безпеки підприємництва; аналіз комплексу загроз економічної безпеки підприємства.

Завдання для самостійної роботи до Теми 3:

Під час підготовки до самостійної роботи здобувачі знайомляться з базовими положеннями щодо питань, які підлягають вивченню.

1. Комплексна система забезпечення безпеки підприємницької діяльності.
2. Система заходів по захисту підприємницької діяльності.
3. Класифікаційні ознаки та види загроз ЕБП.
4. Послідовність розробки програми захисту підприємницької діяльності.
5. Підходи до визначення поняття «економічна безпека підприємства».
6. Конкурентні переваги у визначенні економічної безпеки підприємства.
7. Концептуальні положення управління економічною безпекою підприємства.
8. Вдосконалення системи забезпечення економічної безпеки підприємництва.
9. Аналіз комплексу загроз економічної безпеки підприємства.

Індивідуальні завдання до Теми 3:

Індивідуальні завдання здобувачі виконують у формі підготовки доповідей з використанням мультимедійних презентацій за такими темами:

1. Особливості формування служби економічної безпеки підприємства на вітчизняних підприємствах.
2. Як повинні забезпечувати належний рівень економічної безпеки підприємства основні його підрозділи?
3. Як захиститись від неправомірних дій контрагентів підприємства?
4. Як сформувати систему показників для проведення оцінки та аналізу економічної безпеки підприємства?
5. Проаналізувати взаємозв'язок та взаємообумовленість складових інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства.

Рекомендована література до Теми 3: [1; 8; 9; 14]

ТЕМА 4. Вплив внутрішнього і зовнішнього середовища організації на безпеку підприємницької діяльності

План

1. Роль і значення зовнішнього середовища в забезпеченні безпеки підприємницької діяльності.
2. Методи вивчення процесів, що відбуваються у зовнішньому середовищі.
3. Вплив структури, системи контролю й управління підприємством на його економічну безпеку.
4. Фактори внутрішнього середовища, що впливають на індивідуальну поведінку персоналу підприємства.
5. Методи підвищення надійності персоналу.
6. Адміністративне регулювання як складова нормативно-правового забезпечення підприємництва.
7. Арсенал адміністративних засобів, що базуються на силі державної влади.
8. Заборони, дозволи, примушування тощо.
9. Основні види адміністративного регулювання.
10. Державна реєстрація підприємства, ліцензування, сертифікація та стандартизація.
11. Розв'язання завдань із врахуванням законодавчих положень.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: поняття зовнішнього середовища в забезпеченні безпеки підприємницької діяльності; методи вивчення процесів, що відбуваються у зовнішньому середовищі; засоби впливу структури, системи контролю й управління підприємством на його економічну безпеку; принципи ефективного управління економічною безпекою підприємства; виявлення факторів внутрішнього середовища, що впливають на індивідуальну поведінку персоналу підприємства; методи підвищення надійності персоналу; оцінка показників економічної безпеки та коригувати на коефіцієнт значущості стадії життєвого циклу та значущості ринкової стратегії підприємства.

Цілі створення бізнесу; галузеві специфікації бізнесу; загальноекономічні ситуації на ринках певного підприємства; потреби бізнесу в різних ресурсах; стратегічне планування і прогнозування економічної безпеки підприємства; загальні й функціональні рекомендації щодо реалізації запланованих установок; кількісні характеристики і спеціальні додатки до стратегічного плану; розроблення стратегічного плану і вироблення рекомендацій щодо його реалізації; стратегічне планування фінансово-господарської діяльності.

Завдання для самостійної роботи до Теми 4:

Під час підготовки до самостійної роботи здобувачі знайомляться з базовими положеннями щодо питань, які підлягають вивченню.

1. Роль і значення зовнішнього середовища в забезпеченні безпеки підприємницької діяльності.
2. Методи вивчення процесів, що відбуваються у зовнішньому середовищі.
3. Вплив структури, системи контролю й управління підприємством на його економічну безпеку.
4. Фактори внутрішнього середовища, що впливають на індивідуальну поведінку персоналу підприємства.
5. Методи підвищення надійності персоналу.
6. Принципи ефективного управління економічною безпекою підприємства.
7. Фактори внутрішнього середовища, що впливають на індивідуальну поведінку персоналу підприємства.
8. Методи побудови економіко-математичних моделей, які застосовуються для оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.
9. Найсучасніші пакети прикладних програм для оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.

Індивідуальні завдання до Теми 4:

Індивідуальні завдання здобувачі виконують у формі підготовки доповідей з використанням мультимедійних презентацій за такими темами:

1. Стратегічне та інноваційне забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства.
2. Особливості формування служби економічної безпеки підприємства на вітчизняних підприємствах.
3. Як повинні забезпечувати належний рівень економічної безпеки підприємства основні його підрозділи?

Рекомендована література до Теми 4: [3; 5; 8; 21; 24]

ТЕМА 5. Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємництва

План

1. Принципи організації інформаційної роботи по забезпеченню безпеки комерційної діяльності підприємства.
2. Види інформації та критерії її оцінки.
3. Аналітична робота по забезпеченню безпеки комерційної діяльності.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

полягає в отриманні знань, навичок, основних понять, форм та методів інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємств, використання методів для її оцінювання; концепція інформаційно-аналітичної моделі; комплекс основних показників (внутрішні і зовнішні) та факторів, які характеризують стан господарської діяльності підприємств; системний підхід

до визначення рівня економічної безпеки промислових підприємств в процесі інформаційно-аналітичного забезпечення; виявлення фактори, які впливають на стан господарської діяльності підприємств та характеризують його; опрацювання фінансової інформації підприємства; аналіз зібраної інформації та використання методів для її оцінювання.

Завдання для самостійної роботи до Теми 5:

Під час підготовки до самостійної роботи здобувачі знайомляться з базовими положеннями щодо питань, які підлягають вивченню.

1. Принципи організації інформаційної роботи по забезпеченню безпеки комерційної діяльності підприємства.

2. Види інформації та критерії її оцінки.

3. Аналітична робота по забезпеченню безпеки комерційної діяльності.

4. Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємств.

5. Концепція інформаційно-аналітичної моделі оцінювання загроз та ризиків на підприємстві.

6. Комплекс основних показників (внутрішні і зовнішні) та факторів, які характеризують стан господарської діяльності підприємств.

7. Аналіз зібраної інформаційно-аналітичної інформації та використання методів для її оцінювання.

Індивідуальні завдання до Теми 5:

Індивідуальні завдання здобувачі виконують у формі підготовки доповідей з використанням мультимедійних презентацій за такими темами:

1. Розкрийте основні елементи організаційної структури щодо забезпечення економічної безпеки підприємства.

2. Інтеграція підходів та методів до оцінки економічної безпеки підприємства.

3. Особливості використання факторного та кластерного аналізу при оцінюванні економічної безпеки підприємства.

4. Основні відмінності використання статичних та динамічних економіко-математичних моделей для оцінювання економічної безпеки підприємства.

Рекомендована література до Теми 5: [1; 8; 12; 16]

ТЕМА 6. Захист бізнесу від рейдерства

План

1. Поняття рейдерства.

2. Дослідження проблеми рейдерства.

3. Схеми і методи рейдерської атаки.

4. Закономірності рейдерства.

5. Ознаки рейдерського нападу.

6. Визначення ймовірності рейдерського нападу.
7. Механізм захоплення фірми.
8. Схеми рейдерського захоплення фірми.
9. Чинники, що впливають на збільшення кількості рейдерських атак.
10. Методи протидії рейдерським атакам.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

схеми рейдерського захоплення фірми; фактори, які призводять до неправового розподілу власності; схеми рейдерських атак підприємств та методи захисту та протидії; превентивні засоби захисту майна від рейдерства, налагодження схеми безпеки та комерційної таємниці; засоби захисту інтелектуальної власності; права для захисту свого підприємства від рейдерського захоплення та вміти ними користуватися; законодавча база про порядок обміну інформацією про рейдерські захоплення на підприємстві.

Завдання для самостійної роботи до Теми 6:

Під час підготовки до самостійної роботи здобувачі знайомляться з базовими положеннями щодо питань, які підлягають вивченню.

1. Проблеми дослідження рейдерства.
2. Схеми та методи рейдерської атаки.
3. Закономірності рейдерства.
4. Ознаки рейдерського нападу. Визначення ймовірності рейдерського нападу.
5. Механізм захоплення фірми. Схеми рейдерського захоплення фірми.
6. Чинники, що впливають на збільшення кількості рейдерських атак.
7. Методи протидії рейдерським атакам.
8. Законодавча база про порядок обміну інформацією про рейдерські захоплення на підприємстві.

Індивідуальні завдання до Теми 6:

Індивідуальні завдання здобувачі виконують у формі підготовки доповідей з використанням мультимедійних презентацій за такими темами:

1. Поняття стратегії безпеки підприємства.
2. Необхідність служби економічної безпеки на підприємстві в сучасних умовах.
3. Досвід зарубіжних держав у забезпеченні безпеки підприємницької діяльності.
4. Основні етапи моніторингу рівня економічної безпеки підприємства.
5. Головні функції служби економічної безпеки підприємства.

Рекомендована література до Теми 6: [3; 7; 21; 26]

ТЕМА 7. Організація взаємодії в процесі забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності

План

1. Концептуальні основи організації взаємодії в процесі забезпечення безпеки підприємницької діяльності.
2. Механізми організації та взаємодії.
3. Взаємодія всередині системи безпеки.
4. Взаємодія зі структурними підрозділами підприємства і зовнішніми організаціями.
5. Взаємодія з правоохоронними органами.
6. Правове регулювання взаємодії.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

проблеми безпеки підприємницької діяльності в країні; об'єкти безпеки підприємства, їх форми власності та підпорядкування; правові основи функціонування об'єктів безпеки підприємства; найпоширеніші форми безпеки та захисту підприємницької діяльності; основні положення щодо безпеки підприємницької діяльності на фірмі чи комерційній структурі; приймати рішення щодо захисту інтелектуального потенціалу підприємства; запровадження світових стандартів у діяльність підприємств на основі нових технологій виробництва; аналіз перспектив розвитку підприємства та мінімізація залежності від випадкових та недоброзичливих партнерів.

Завдання для самостійної роботи до Теми 7:

Під час підготовки до самостійної роботи здобувачі знайомляться з базовими положеннями щодо питань, які підлягають вивченню.

1. Концептуальні основи організації взаємодії в процесі забезпечення безпеки підприємницької діяльності.
2. Механізми організації та взаємодії. Взаємодія всередині системи безпеки.
3. Взаємодія зі структурними підрозділами підприємства і зовнішніми організаціями.
4. Взаємодія з правоохоронними органами.
5. Правове регулювання взаємодії в процесі забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності.
6. Найпоширеніші форми безпеки та захисту підприємницької діяльності.
7. Положення щодо безпеки підприємницької діяльності на фірмі чи комерційній структурі.
8. Захист інтелектуального потенціалу підприємства.
9. Світові стандарти у діяльність підприємств на основі нових технологій виробництва.
10. Перспективи розвитку підприємства та мінімізація залежності від випадкових та недоброзичливих партнерів.

Індивідуальні завдання до Теми 7:

Індивідуальні завдання здобувачі виконують у формі підготовки доповідей з використанням мультимедійних презентацій за такими темами:

1. Загрози економічній безпеці держави.
2. Загрози економічній безпеці регіону.
3. Поняття економічної безпеки підприємства.
4. Фактори економічної безпеки підприємства.
5. Методологічні положення безпеки підприємства.
6. Принципи системи безпеки.

Рекомендована література до Теми 7: [2; 5; 7; 23; 25]

ТЕМА 8. Організація, задачі та основні напрями діяльності служб безпеки підприємств різних форм власності

Семінарське заняття №2 – 2 год.

План

1. Місце служби економічної безпеки в структурі підприємства.
1. 2. Структура, функції та задачі служби економічної безпеки.
2. 3. Основні напрями діяльності по захисту підприємства.
3. 4. Планування роботи служби економічної безпеки.
4. Фінансовий стан фірми-конкурента.
5. Характеристика загального фінансового стану фірми.
6. Кадрова політика фірми-конкурента.
7. Становище фірми-конкурента на ринку.
8. Плани фірми-конкурента.
9. Аналіз стратегії.
10. Аналіз діяльності керівника.
11. Довгострокова стратегія фірми-конкурента.
13. Короткострокова стратегія фірми-конкурента.

Завдання 1

Оцініть ефективність функціонування служби безпеки підприємства, якщо в рамках бюджету на її діяльність в поточному році було витрачено:

- на посилення фінансової безпеки – 20 тис. грн;
- на розвиток інтелектуально-кадрового потенціалу – 10 тис. грн;
- на поліпшення продуктової компоненти безпеки – 5 тис. грн;
- на модернізацію техніко-технологічної бази – 50 тис. грн;
- на заходи з інституційно-правової безпеки – 10 тис. грн;
- на забезпечення інформаційної та силової безпеки – 40 тис. грн.

В результаті реалізованих заходів, у тому числі пов'язаних із налагодженням більш ефективної співпраці служби безпеки з іншими структурними підрозділами суб'єкта господарювання, відвернено очікувані втрати підприємства в обсягах:

- 80 тис. грн (унаслідок поліпшення фінансово-розрахункової дисципліни та своєчасного погашення дебіторської заборгованості);
- 15 тис. грн (за рахунок зниження коефіцієнта втрат робочого часу та більш ефективного використання інтелектуально-кадрового потенціалу);
- 25 тис. грн (через підвищення рівня конкурентоспроможності продукції та збільшення таким чином обсягу її реалізації);
- 500 тис. грн (шляхом збереження активної частини основних виробничих фондів та техніко-технологічної бази);
- 100 тис. грн (за рахунок припинення практики втрат через недосконалість договірних відносин із постачальниками виробничих запасів і транспортно-логістичними організаціями);
- 100 тис. грн (шляхом зменшення втрат від викрадення матеріальних цінностей та втрати комерційної інформації).

Незважаючи на реалізовані заходи, підприємство все ж зазнало втрат у таких обсягах:

- у межах фінансової складової безпеки – на суму 10 тис. грн;
- інтелектуально-кадрової – 1 тис. грн;
- продуктової – 0,5 тис. грн;
- техніко-технологічної – 5 тис. грн;
- інституційно-правової – 1 тис. грн;
- інформаційної та силової – 4 тис. грн.

Завдання 2

Для підвищення рівня економічної безпеки служба безпеки підприємства реалізувала низку заходів, які дали такі результати:

- продуктивність праці збільшилася на 50 тис. грн/ос. (на підприємстві працює 10 працівників промислово-виробничого персоналу);
- рентабельність доходу збільшилася з 8 до 10%;
- фондівіддача збільшилася на 1 грн/грн (середньорічна вартість основних фондів підприємства становить 1 млн грн);
- унаслідок зменшення плинності кадрів та підвищення рівня збереженості інформації експертна оцінка відвернених втрат становить 100 тис. грн;
- поліпшення силової безпеки дозволило зменшити обсяги крадіжок продукції в розмірі 50 тис. грн.

Розрахувати економічний ефект та ефективність діяльності служби безпеки підприємства, якщо було витрачено 50 тис. грн. Під час розрахунків врахуйте, що витрати на забезпечення безпеки були здійснені на початку року, а ефект умовно отримано наприкінці року. Середня ставка депозитного банківського вкладу становить 12% річних.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

основні напрямки діяльності служб безпеки підприємств; правова база забезпечення державної безпеки та регламентації діяльності Служби безпеки України; організаційна структура, функції та задачі служби економічної безпеки; обов'язки працівників служби економічної безпеки; пропозиції з питань економічної безпеки; службова документація і звітність; контррозвідувальне забезпечення важливих об'єктів різних галузей господарств.

Завдання для самостійної роботи до Теми 8:

Під час підготовки до самостійної роботи здобувачі знайомляться з базовими положеннями щодо питань, які підлягають вивченню.

1. Місце служби економічної безпеки в структурі підприємства.
2. Структура, функції та задачі служби економічної безпеки.
3. Основні напрями діяльності по захисту підприємства.
4. Планування роботи служби економічної безпеки.
5. Профілактика правопорушень служби економічної безпеки підприємств.
6. Державна безпека.
7. Напрями діяльності служб безпеки підприємств.
8. Службова документація і звітність.
9. Контррозвідувальне забезпечення важливих об'єктів різних галузей господарств.

Індивідуальні завдання до Теми 8:

Індивідуальні завдання здобувачі виконують у формі підготовки доповідей з використанням мультимедійних презентацій за такими темами:

1. Принципи створення раціонального потоку інформації про економічну безпеку підприємства.
2. Інтеграція підходів та методів до оцінки економічної безпеки підприємства.
3. Особливості використання факторного, кластерного аналізу та побудови багат шарового нейронного персептрона при оцінюванні економічної безпеки підприємства.
4. Основні відмінності використання статичних та динамічних економіко-математичних моделей для оцінювання економічної безпеки підприємства.
5. Стратегічне та інноваційне забезпечення.

Рекомендована література до Теми 8: [4; 7; 9; 16; 19; 21]

ТЕМА 9. Менеджмент забезпечення фізичного захисту персоналу підприємства

План

1. Види загроз і способи їх реалізації.

2. Мета й завдання діяльності підрозділу фізичної охорони персоналу підприємства.

3. Технічні засоби охорони й особистої безпеки.

4. Правила особистої безпеки.

5. Менеджмент забезпечення захисту персоналу підприємства.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

менеджмент забезпечення захисту персоналу підприємства; правила особистої безпеки персоналу; види небезпек; основні тактико-операційні та психологічні прийоми забезпечення особистої безпеки у різноманітних ситуаціях професійної діяльності; директивні вказівки керівництва щодо забезпечення особистої безпеки; тактика, прийоми і засоби забезпечення особистої безпеки та безпеки колег; чинники, що визначають особисту безпеку працівників; оцінка психологічної стійкості-активно-дієвого стану особистості; оцінка адекватності поведінки працівника; аналіз досвіду безпечної поведінки колег по роботі та інших працівників у екстремальних умовах оперативно-службової діяльності.

Завдання для самостійної роботи до Теми 9:

Під час підготовки до самостійної роботи здобувачі знайомляться з базовими положеннями щодо питань, які підлягають вивченню.

1. Види загроз і способи їх реалізації.

2. Мета й завдання діяльності підрозділу фізичної охорони персоналу підприємства.

3. Технічні засоби охорони й особистої безпеки.

4. Правила особистої безпеки.

5. Менеджмент забезпечення захисту персоналу підприємства.

6. Тактико-операційні та психологічні прийоми забезпечення особистої безпеки у різноманітних ситуаціях професійної діяльності.

7. Оцінювання психологічної стійкості-активно-дієвого стану особистості.

8. Оцінка адекватності поведінки працівника.

9. Поведінка колег по роботі та інших працівників у екстремальних умовах оперативно-службової діяльності.

Індивідуальні завдання до Теми 9:

Індивідуальні завдання здобувачі виконують у формі підготовки доповідей з використанням мультимедійних презентацій за такими темами:

1. Персональний продаж. Управління діяльністю в каналах збуту.

2. Система товарного руху і оцінка її ефективності.

3. Об'єкти і мета промислової реклами: пошук нових покупців-споживачів.

4. Програма сприяння продажу товарів.

5. Основні фактори впливу на зміни в товарному комплексі.

6. Основні властивості інформації.

Рекомендована література до Теми 9: [12; 18; 21; 25; 27; 28]

ТЕМА 10. Планування економічної безпеки підприємницької діяльності

Практичне заняття №2 – 2 год.

План

1. Мета та принципи планування діяльності по забезпеченню безпеки підприємницької діяльності.
2. Стратегія безпеки підприємницької діяльності як складова комплексної стратегії розвитку підприємства.
3. Реалізація стратегії безпеки підприємницької діяльності.
4. Планування економічної безпеки.
5. Стратегія безпеки.
6. Фінансово-економічні заходи у сфері безпеки.
7. Стратегічне управління безпекою.

Завдання 1

ВАТ «ТОРОН» має обрати один із двох напрямів свого розвитку. Необхідно визначити найбільш доцільний варіант з урахуванням мінімізації загроз економічній безпеці підприємства.

Перший напрям потребує одноразових інвестицій в розмірі 100 тис. ум. од. Враховуючи зміни, що відбуваються на ринку, де працює підприємство, можливі чотири варіанти ситуації: 1-й – підприємство може отримати прибуток на вкладений капітал у розмірі 40 %; 2-й та 3-й варіанти однакові за результатами, а відрізняються лише деякими специфічними особливостями, що пов'язані з рекламою, було встановлено, що підприємство може отримати прибуток в розмірі 10 % на вкладений капітал; 4-й – підприємство може понести збитки – 20 % вкладеного капіталу.

Другий напрям розвитку підприємства потребує такого обсягу інвестицій, як і перший. При цьому також можливі чотири варіанти ситуації: 1-й – підприємство отримує 70 % прибутку на вкладений капітал; 2-й та 3-й – по 10 %; 4-й – підприємство втрачає 50 % вкладеного капіталу.

Завдання 2

Завод ТОВ «ХОЛОДОК» виробляє холодильники «ТТТ-5м», що реалізуються в середньому за місяць в кількості 5 950 одиниць.

Відпускна ціна холодильника – 17970 ум. од.

Собівартість виробництва одного холодильника планується на рівні 5 250 ум. од. Розрахунки з покупцями проводяться в формі як прямої грошової оплати, так і взаємозаліків за матеріали, напівфабрикати, енергоносії, що постачаються і здійснюються протягом 3 днів. На розрахунковому рахунку підприємства – 2567032 ум. од., у касі – 5 619 ум. од.; запасів сировини, матеріалів і напівфабрикатів, а також постачань електроенергії, що оплачені шляхом попередніх взаємозаліків, залишилось на 2 дні роботи.

Заводом складено графік нарощування обсягів холодильників, що випускаються, на 5 одиниць за день, починаючи з 200. Визначити, як

зазначений план діяльності підприємства впливає на рівень його економічної безпеки.

Обґрунтуйте відповідь.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

планування діяльності по забезпеченню безпеки підприємницької діяльності; визначення стратегій безпеки підприємницької діяльності, як складової комплексної стратегії розвитку підприємства; мета стратегічного планування економічної безпеки підприємства; шляхи запобігання загрозам, які негативно впливають на економічну безпеку підприємства; основні стратегічні функціональні цілі досягнення економічної безпеки підприємства; шляхи забезпечення захисту інформаційного середовища підприємства, комерційної таємниці та досягнення високого рівня інформаційного забезпечення роботи всіх його служб; оцінка та забезпечення високої фінансової ефективності роботи підприємства; оцінка фінансової стійкості та незалежність підприємства; правова захищеність всіх аспектів діяльності підприємства; забезпечити позитивні темпи приросту обсягів інвестицій та інноваційної активності підприємницького середовища; функціональний аналіз рівня економічної безпеки.

Завдання для самостійної роботи до Теми 10:

Під час підготовки до самостійної роботи здобувачі знайомляться з базовими положеннями щодо питань, які підлягають вивченню.

1. Поняття економічної безпеки.
2. Предмет, об'єкт, суб'єкт економічної безпеки.
3. Економічна безпека держави і регіону.
4. Елементи економічної безпеки держави, регіону.
5. Проблеми забезпечення економічної безпеки держави.
6. Забезпечення інформаційної безпеки.
7. Фінансово-економічні заходи у сфері безпеки.
8. Логістика безпеки.
9. Забезпечення інтелектуально-кадрової безпеки.
10. Планування безпеки.
11. Управління витратами.

Індивідуальні завдання до Теми 10:

Індивідуальні завдання здобувачі виконують у формі підготовки доповідей з використанням мультимедійних презентацій за такими темами:

1. Інноваційна політика промислового підприємства.
2. Управління створенням нового продукту.
3. Стадії процесу створення нового продукту.
4. Сервіс передпродажний та після продажний.
5. Організаційні форми, норми і нормативи технічного сервісу.

Рекомендована література до Теми 10: [2; 4; 6; 9; 10; 11; 14; 17]

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/95-ВР (Редакція від 21.02.2019)
2. Закон України “Про державну таємницю” від 21.01.1994 № 3855-ХІІ, (Редакція від 05.08.2018)
3. Закон України “Про інформацію” від 02.10.1992 № 2657-ХІІ із змінами та доповненнями (Редакція від 06.01.2011).
4. Закон України “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах” від 05.07.1994 № 80/94-ВР (Редакція від 19.04.2014)
5. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Концепції технічного захисту інформації в Україні” від 08.10.1997 р. № 1126 (Редакція від 13.10.2011)
6. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про технічний захист інформації в Україні” від 27.09.1999 р. № 1229/99 (Редакція від 04.05.2008)
7. Постанова Кабінету міністрів України “Про затвердження Концепції технічного захисту інформації в Україні” № 1126 від 08.10.1997 р. № 1126 (Редакція від 13.10.2011)
8. Наказ МВС України від 29.02.2016 р. “Про затвердження Положення про контроль за станом технічного захисту інформації в органах і підрозділах Національної поліції України”.
9. Наказ МВС України № 228 від 30.03.16 р. “Про затвердження Порядку організації та проведення первинної та додаткової експертизи комплексної системи захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах органів і підрозділів Національної поліції України”.
10. Інформаційне забезпечення юридичної діяльності: підручник / кол. авт.; ред. В.Б. Вишня. - Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. - 245 с.
11. Данилюк М.О. Планування і контроль на підприємстві. Навч.посібник. – К.: КНЕУ, 2015. – 328 с.
12. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посібник / В.Л. Ординський, І.С. Керницький, З.Б. Живко. – К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.
13. Іщенко В.В. Податкова складова фінансової безпеки держави // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. - № 37. – С. 35-40.
14. Живко З.Б. Соціально-економічна безпека: практикум. / З.Б. Живко, М.Л. Керницька, В.І. Франчук. – Львів: Ліга-Прес, 2009. – 105 с.
15. Косиченко О.О. Правові інформаційні ресурси Інтернет. – Довідник./ м. Дніпро, ДДУВС, 2017. – 65 с.
16. Корпоративна безпека. Для власників бізнесу в сучасних умовах. Колектив авторів. – К., 2018. – 267 с.

17. Крегул Ю.І., Зубок М.І. Правове регулювання безпеки підприємницької діяльності: навч. посібник. – К.: КНТЕУ, 2013. – 216 с.
18. Крегул Ю.І., Зубок М.І., Банк Р.О. Комерційна розвідка та внутрішня безпека на підприємстві. – К.: КНТЕУ, 2014. – 176 с.
19. Мельников А.М. Основи організації бізнесу [текст]: навч. посіб./ за заг. ред. А.М. Мельникова [А.М. Мельников, О.А. Коваленко, Н.Б. Пундяк] – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 200 с.
20. Отенко І.П. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. / І.П. Отенко, Г.А. Іващенко, Д.К. Воронков. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2012. – 256 с.
21. Подольчак Н.Ю. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки : навчальний посібник / Назар Подольчак, Вероніка Карковська ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львівська політехніка". - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 267 с.
22. Подвірна Т.В. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Теоретичні основи товарознавства та підприємництва» для студентів денної форми навчання // Укл. к.е.н., асистент Т.В. Подвірна.- Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. – 200 с.
23. Сергєєва Л.Н. Соціально-економічна безпека [Текст]: навч. посіб. / Л.Н. Сергєєва, Т.М. Книщенко, О.В. Лобань: Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2016. – 107 с.
24. Власюк О.С. Актуальні проблеми фінансової безпеки України в умовах посткризової трансформації : монографія / Олександр Власюк ; Націонал. ін-т стратегічних досліджень. - К. : НІСД, 2014. – 428 с.
25. Пономаренко В. С. Концептуальні основи економічної безпеки : монографія / В.С. Пономаренко, С.В. Кавун; Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2012. – 255 с.
26. Подольчак Н.Ю. Менеджмент управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств : монографія / Назар Подольчак, Галина Ковальчук ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львівська політехніка". - Львів : Львівська політехніка, 2015. – 190 с.
27. Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю, 15 грудня 2017 р. – 25 січня 2018 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2018. – 195 с.
28. Економічна та інформаційна безпека: проблеми та перспективи : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Дніпро, 27 квіт. 2018 р.). – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. – 276 с.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Назвіть методи багатовимірного статистичного аналізу, які використовуються для характеристики динаміки розвитку показників економічної безпеки підприємництва. Дайте їх характеристику.
2. Головні функції служби економічної безпеки підприємства.
3. Розкрийте основні елементи організаційної структури щодо забезпечення економічної безпеки підприємства.
4. Інтеграція підходів та методів до оцінки економічної безпеки підприємства.
5. Розкрийте основні етапи еволюції поняття «економічна безпека» в нашій країні.
6. Дайте визначення «глобальної економічної безпеки»? Наведіть приклади.
7. Наведіть основні фактори впливу на рівень безпеки регіону. Основні чинники, що впливають на його безпеку. Приклади.
8. Дайте визначення наукової категорії «економічна безпека підприємства».
9. Що ви розумієте під терміном «міжнародна економічна безпека»?
10. Сформулюйте основні концептуальні положення управління економічною безпекою підприємства.
11. В чому полягає сутність стратегічного та інноваційного забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства?
12. Дайте визначення ролі і значення економічної безпеки підприємства за сучасних кризових умов економіки України.
13. Наведіть приклади факторів, які впливають на стан економічної безпеки підприємства.
14. Особливості використання факторного та кластерного аналізу при оцінюванні економічної безпеки підприємства.
15. Основні відмінності використання статичних та динамічних економіко-математичних моделей для оцінювання економічної безпеки підприємства.
16. Стратегічне та інноваційне забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства.
17. Дайте визначення наукової категорії «економічна безпека країни».
18. В чому полягає сутність складових економічної безпеки України та методика їх оцінювання?
19. Назвіть особливості методичного підходу до оцінювання економічної безпеки регіону та галузі.
20. Дайте характеристику існуючих комплексів методичних підходів щодо оцінювання економічної безпеки підприємства?
21. Дайте характеристику основних підсистем та складових економічної безпеки підприємства.
22. В чому полягає сутність технології моделювання стану економічної безпеки підприємства?
23. Яку складову крім економічної виділяють при оцінюванні економічної безпеки регіону або галузі?

24. Назвіть основні підходи до визначення економічної безпеки підприємства.
25. Як визначити інтерфейсну складову економічної безпеки підприємства?
26. Який рівень інтелектуальної безпеки забезпечує високий рівень економічної безпеки підприємства і чому?
27. Фактори загроз економічної безпеки в системі корпоративного управління підприємства.
28. У чому полягає особливість застосування методик для оцінювання рівня економічної безпеки підприємства?
29. Нормативно-правове забезпечення економічної безпеки в системі корпоративного управління підприємством.
30. Корпоративні конфлікти, їх класифікація та сутність. Приклади.
31. Причини виникнення корпоративних конфліктів. Приклади.
32. Методичне забезпечення ідентифікації та оцінювання загроз економічної безпеки в системі корпоративного управління.
33. Які існують макроіндикатори оцінки рівня корпоративного управління в окремій державі? Назвіть приклади.
34. Можливі санкції за невиконання вимог Закону України «Про акціонерні товариства».
35. Характеристика показників та основні завдання оцінки факторів загроз економічної безпеки.
36. Сутність і завдання управління ризиком інноваційних проектів. Аналіз основних чинників визначення ризику.
37. Принципи організації управління ризиком інноваційних проектів. Їх характеристика.
38. Структуризація ризику, мети і завдань управління інноваційними проектами.
39. Дайте характеристику принципу саморегулювання системи управління ризиком інноваційних проектів.
40. Охарактеризувати інноваційну діяльність підприємства.
41. Дайте класифікацію ризиків інноваційних проектів.
42. Охарактеризуйте форми організації робіт зі створення і розробки інноваційних проектів.
43. Економічна безпека як захист від методів кримінальної конкуренції.
44. Фінансово-економічна безпека суб'єктів господарювання основних видів економічної діяльності в Україні.
45. Економічна безпека як захист від несанкціонованого доступу до інформації.
46. Державне регулювання фінансово-економічної безпеки підприємства.
47. Суть, мета, завдання управління фінансово-економічною безпекою підприємства.
48. Економічна безпека підприємства як стан стійкості чи рівноваги або ефективного використання його ресурсів.
49. Головні загрози фінансово-економічній безпеці підприємства.
50. Класифікація загроз фінансово-економічній безпеці підприємства.